

ABELLÓ I XIMÉNEZ, POEMES I IMATGES

‘Asseguda escrivint / Seated writing’

ANTONI CLAPÉS

Aquesta és la segona entrega de la tossuda voluntat de l'espai MX (un territori veí de la plaça Sant Jaume on ocorren una bona part dels esdeveniments artístics més singulars de Barcelona) per incitar a la col·laboració entre artistes i poetes. En aquesta ocasió, l'art de Marga Ximénez acompanya la poesia de Montserrat Abelló: catorze poemes en un bell diàleg amb tantes altres imatges que donen lloc a un suggerent i meritori resultat.

La gènesi del llibre va consistir en la lectura que Marga Ximénez va fer dels poemes que Montserrat Abelló li va oferir ja fa un parell d'anys per fer una edició d'artista, plegades.

Aquest “crit, entre el dolor i l'esperança” que caracteritza l'obra d'Abelló va endegar un període de reflexió de l'artista, que va trobar un gran paralelisme amb l'obra pròpia, especialment amb la peça *L'interrogatori*, que havia exposat anteriorment a la Biennial de Tarragona: una instal·lació que traspua i comunica una angoixa extrema en la tensió que s'estableix entre el llenguatge artístic i la seva intencionalitat crítica.

En efecte, els elements utilitzats: la petita taula folrada de paper de vidre, el cable elèctric que recorde la corda amb què es lliguen els presoners, el llum (flexo) que fa pensar en una comissaria i que enfoca (interroga) un palet atapeït de bosses que contenen peces de terrissa trenca-des, embotides dins els seus contenidors, ja donen prou indicis de la descripció del conflicte de la condició femenina, que es veu compel·lida a habitar en un ordre de violència i de submissió que situa les dones permanentment en el límit, estampades entre l'ordre violent imposat i la paret de la quotidianitat.

A partir de la peça, doncs, el treball de Marga Ximénez va consistir a anar fent una suite de petits poemes (fotogràfics), que són aquests fragments de la instal·lació amb els quals l'artista pretén provocar una relectura dels poemes de Montserrat Abelló. O que intenten dialogar-hi, des de la diferència.

Un diàleg que s'estableix perquè tots dos llenguatges (l'artístic i el poètic) conflueixen en una mateixa posició moral davant la violència

del món –especialment, el de les dones– però que també s'estableix en un moment de màxima essencialitat –i, diria, eficàcia– en els llenguatges de totes dues creadores.

En efecte, l'art de MX ha anat evolucionant des de les seves primeres investigacions per dur *més enllà* l'art tèxtil fins a aconseguir un llenguatge essencial, gens retòric, però tremendament eficaç, i que en la seva abstracció l'apropa a la crítica social. (I penso en les peces darrerament exposades, a La Xina i a La Interior Bodega, en què adquireix un gran protagonisme la reflexió sobre el pas del temps.) I és que com diu Abelló en el llibre, “la perfecció és feta de poques paraules”.

MONTSERRAT ABELLÓ 'EXPOSA' CATORZE POEMES

Un diàleg en el qual totes dues creadores utilitzen un llenguatge contemporani eficaç. Un diàleg, en fi, que arriba fins al punt que les fotografies, un cop positivades, són manipulades per accentuar-ne el tret de marcada denúncia i de voluntat de caminar vers un món nou, en què tot esdevingui possible.

DRING, DENSITAT I MÚSICA

Pel que fa als poemes, sabem que parlar de Montserrat Abelló és parlar d'una de les grans veus de la poesia catalana de la segona meitat del segle XX. Fa dos anys, Proa va reunir els llibres esparsos en un sol volum, *El cor de les paraules*, que ja ens va

permetre revisar tants anys d'ofici i ens va fer adonar del sentit gairebé físic (el dring, la densitat, la música) que Abelló té dels mots amb què basteix els seus poemes. “Romp el silenci / la veu que crida: / sóc jo”. Amb aquesta contundència programàtica, d'autoafirmació, acabava el primer poema de *Vida diària* (1963) i iniciava una carrera literària de sòlid contingut –doblada de poeta i de traductora–. En un dels poemes de *Dins l'esfera del temps* (1998), l'escriptora reincideix a invocar el seu desig de “criar sense fre, / d'oblidar / tanta impotència”. Entre uns i altres versos han passat 35 anys, però el crit continua present, ben viu. Ben actual: “Encendre's en un crit”, ens diu ara.

¿Quin silenci vol trencar la poeta amb el seu crit? ¿De qui és, aquesta veu que crida? La de la poeta, evidentment; però Abelló transcendeix aquest jo singular per esdevenir un tu plural, col·lectiu, en el qual hi són representades totes les dones. ¿Com és aquest crit? Sense cap mena de dubte, representat per l'escriptura de la poesia, que esdevé un “crit / que ja no té atura”, perquè “de nostàlgies i crits / vivim per no morir”. Perquè “escriure és passió, necessitat de sobreviure”.

Els catorze poemes d'*Asseguda escrivint* (que ella mateixa ha traduït a l'anglès, potser com a reivindicació de la seva tasca de traductora) són de gran bellesa i transparència. I plens d'un vitalisme astorador; ja la forma verbal del gerundi del títol, aquest *escrivint* palesen la tossuda voluntat de continuar l'ofici d'escriure, l'ofici de viure. “Perquè hem viscut sense / por del risc. I ara / ni la més negra nit ens sembla fosca”.

Poesia de la transparència i de la contundència. Poesia de la brevetat –aforística, a voltes–. Poesia testimonial, rebel, íntima, compromesa. Poesia, en fi, cada cop més despullada de retòrica i de metàfores, que cerca la seva mateixa arrel. Poesia que commou pel seu llenguatge directe, planer, per la seva aparent senzillesa: “M'entesto a parlar amb mots senzills”.

La senzillesa d'una intimitat que ens ajuda veure-hi clar.

Una edició esplèndida: un regal per als ulls i la ment que no pot passar per alt.

ARA COM ARA

Màrius Palmés ha decidit publicar

CARLES HAC MOR

El primer que cal dir de Màrius Palmés és que no és ni cap pseudònim ni cap heterònim de ningú, i que això no vol dir pas que ell existeix com a persona de carn i ossos. Segons aquesta hipòtesi, poc probable i indemostrable, Màrius Palmés podria ser un heterònim col·lectiu, per bé que no d'un col·lectiu determinat, sinó d'un magma impersonal, difús i aleatori.

És a dir, cadascú pel seu compte i sense encomanar-se a ningú, molta gent diversa podria haver utilitzat, en diferents moments i durant més de dues dècades, el nom de Màrius Palmés com a pseudònim. I això hauria donat vida literària a aquest personatge inventat per una insòlita pulsio col·lectiva.

I tanmateix, fins avui tal vegada no havia estat editat mai cap text de Màrius Palmés, de manera que aquest nom d'escriptor ha anat esdevenint llegendari sense que ningú n'hagi llegit mai ni una sola ratlla i magrat que molta gent de lletres només en coneix el nom.

El mite Màrius Palmés ha crescut així, mitjançant rumors, en general no gens creïbles, que no han nascut en absolut d'una sola font, ans més aviat de moltes i força contradictòries. I aquesta confusió ha augmentat la celebritat, entre grotesca i sublim, d'una figura contínuament desdibuixada per les gestes, sovint absurdes, que sense solta ni volta li han estat atribuïdes.

Ara, però, la gran notícia és que per primera vegada Màrius Palmés publica alguna cosa, concretament vuit haikus. I ho fa en una *plaquette* de Cafè Central que entra a les llibreries –segur que per exhaurir-se en poques hores– acompanyada d'altres *plaquettes* d'autors de tan alta anomenada com ara Francesc Parcerisas, Biel Mesquida, Esther Zarraluki, Dolors Udina, Víctor Sunyol, Benet Rossell, Myriam Moscona i Simona Srabek.

És evident que la reputació d'aquests escriptors s'eleva encara més gràcies a ser inclosos en una col·lecció, *Els ulls de Tirèsies*, el primer número de la qual és la *plaquette* de Màrius Palmés. I aquesta també conté, com per glorificar-la fins al summum, quatre dibuixos d'un potentíssim artista igualment envoltat d'una certa aurèola de misteri, el fabulós i tan valorat Gabriel Vinyals.

La llàstima és que Màrius Palmés, ateses les peculiaritats que el configuren, no podrà aprofitar pas l'avinentsa per aparèixer en públic.

Perquè si ho fes, contradiria el punt més important de la seva llegenda, que és la seva mort, de fred, a començament dels anys 80 a Àger, a la falda del Montsec, just després d'haver acabat la seva antinovella d'un sol paràgraf, de tres-centes pàgines, sense cap punt i seguit (només amb comes, i punts i comes) i sense personatges ni argument.

La circumstància que la primera notícia de Màrius Palmés fos el seu traspàs, en un moment en què ningú no el coneixia, i, sobretot, el fet que arran d'aquesta mort no ha parat de donar senyals de vida al llarg de gairebé vint-i-cinc anys, han comportat el seu desprestigi en ambients literaris enemics de qualsevol mitologia allunyada dels escriptors que escriuen, els quals, tot sigui dit, sovint són més dolents que els qui no escriuen.

Tal vegada per contradir la seva fama immensa com a escriptor que no ha escrit, o almenys que no ha estat llegit, Màrius Palmés a l'últim ha decidit de passar per la impremta i deixar així una lleu petjada en les lletres. Precisament el darrer dels seus haikus ara editats té per títol *Petjada*, i fa així: “Un despropòsit / per copsar allò que brolla / sense cap causa”. Es tracta, doncs, d'un autoretrat: el despropòsit és ell, Màrius Palmés, que és un desperfecte (el títol de la seva *plaquette*) que ens pot fer copsar allò –ell mateix– que ha sorgit sense cap ni peus.